

18.10.2024

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta**Asia: HE 125/2024 vp****Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kansaneläkelain ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta sekä eräksi muiksi laeiksi**

Kuuloliitto ry kiittää sosiaali- ja terveysvaliokuntaa mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto. Kuuloliitto on 14 200 jäsenen muodostama vammais- ja kansanterveysjärjestö. Osalla kuulovammaisista on myös näkö- tai muu vamma tai sairaus kuulovamman lisäksi. Kuuloliitto antaa lausuntonsa tämän kuulovammaisten monimuotoisen ryhmän näkökulmasta koskien nuoren kuntoutusrahaa.

Kuuloliitto esittää valiokunnalle, että nuoren kuntoutusrahan ikärajaa ei nosteta 18 vuoteen vaan säilytetään nykyisessä 16 vuodessa.

Kuuloliitto pitää kannatettava esityksen tavoitteita sosiaaliturvajärjestelmän selkeyttämisestä ja alle 18-vuotiaiden kouluttautumisesta. Toisen asteen opintoihin osallistuminen on tärkeää kuulovammaisten nuorten osallisuuden ja toimeentulon kannalta. Edellä mainitut tavoitteet ovat kuitenkin esityksessä toissijaisia: sen tärkein tavoite on julkisen talouden tasapainottamisessa. Vammaisiin nuoriin kohdistui jo kuntoutusrahaetuksien vähimmäistason laskeminen. Kuuloliitto pitää säästöjen hakemista kaikista haavoittuvimmassa asemassa olevilta lapsilta ja nuorilta epäoikeudenmukaisena ja kohtuuttomana. Etuusjärjestelmän selkeyttäminen tulee tehdä hallitusti ja kokonaisuutena, ei yksittäisiä etuuksia poistaen ilman korvaavaa järjestelmää.

Eri tavoin vammaiset, kuten kuulovammaiset nuoret eivät ole yhdenvertaisessa asemassa vammattomiin nuoriin nähden mitä tulee koulutukseen, työelämään osallistumiseen (alkaen kesätöistä) ja toimeentuloon. Lisäksi heillä voi olla lisäkuluja, joita muilla nuorilla ei ole, esimerkiksi lääkkeisiin liittyen.

Osa alaikäisistä vammaisista joutuu muuttamaan pois kotoa opiskellakseen itselleen sopivaa alaa tai saadakseen riittävästi tukea opintoihinsa. Tällöin maksettavaksi koituvat esimerkiksi matka- ja ruokakulut, vaikka itse asuminen olisi ilmaista. Nuoren kuntoutusraha on tasannut näitä eroja ja tukenut kuulovammaisten nuorten mahdollisuuksia opiskella toisen asteen tutkinto. Kelan mukaan tuki on kohdistunut oikein (<https://tietotarjotin.fi/tutkimusblogi/720699/nuoren-kuntoutusraha-kohdistuu-oikein-nuoriin-jotka-tarvitsevat-muita-enemman-tukea-palveluita-ja-etuuksia>).

Esitetty muutos heikentäisi sen vaikutuspiiriin kuuluvien alaikäisten nuorten itsenäisiä taloudellisia edellytyksiä osallistua yhteiskuntaan ja olisi omiaan korostamaan heidän vanhempiansa elatusvastuuta. Vaikka vanhempien elatusvelvollisuus koskee 16–17-vuotiaita, suurin osa sen ikäisistä hankkii myös omia tuloja tekemällä esimerkiksi kesätöitä ja aloittaa näin itsenäistymisen lapsuudenkodistaan. Vammaisilla nuorilla tulee olla yhtäläiset ja yhtäaikaiset mahdollisuudet itsenäistymiseen kuin vammattomilla nuorilla, vaikka heillä ei ole samanlaisia mahdollisuuksia tehdä tai saada kesä- tai muita töitä. Nuoren kuntoutusraha on tässä merkittävä tuki.

Vanhempien elatusvastuun korostuminen asettaa vammaiset nuoret eriarvioiseen asemaan niin keskenään, kuin suhteessa vammattomiin nuoriin. Vammaisten nuorten perheiden keskuudessa on muita perheitä enemmän pienituloisuutta ja toimeentulohaasteita. Vanhempien elatusvastuu ei poista sitä tosiasiaa, että vammaisten lasten ja nuorten perheissä voi olla lisäksi tarve erilaisille etuuksille. Kuuloliitto katsoo, että vanhempien elatusvastuu ei siis ole riittävä peruste poistaa nuoren kuntoutusrahaa alle 18-vuotialta vammaisilta.

18.10.2024

Esitys perustuu oppivelvollisuuden pidentämiseen 18. ikävuoteen. Oppivelvollisuuden suorittaminen on kuitenkin mahdollista keskeyttää toistaiseksi pysyvän vamman tai sairauden vuoksi. Kuuloliitto onkin huolissaan siitä, synnyttääkö esitys uusia väliinputoajia, jos vammaisia nuoria joutuu keskeyttämään oppivelvollisuuden suorittamisen vammansa ja/tai siihen liittyvien toimeentulo-ongelmien takia. Pelkona on, että nuoren kuntoutusraha vasta täysi-ikäisenä lisää koulutuksesta ja työelämästä syrjäytymistä ja siten kustannuksia toisaalla.

Sanna Kaijanen
toiminnanjohtaja
Kuuloliitto ry

Lisätietoja antaa asiantuntija Anniina Horto-Lönnqvist

anniina.horto-lönnqvist@kuuloliitto.fi, p. 044 752 5561